

DELIMITAREA DENUNȚĂRII FALSE ȘI A DECLARAȚIEI MINCINOASE, A CONCLUZIEI FALSE SAU TRADUCERII INCORECTE DE ALTE INFRAȚIUNI CONEXE

Anastasia GÎRLEA

Universitatea de Stat din Moldova

În articol este tratat subiectul privind delimitarea denunțării false și a declarației mincinoase, a concluziei false sau traducerii incorecte de alte infracțiuni conexe. Este analizată conexiunea infracțiunii de denunțare falsă (art. 311 CP RM) cu declarația mincinoasă, concluzia falsă sau traducerea incorectă (art.312 CP RM), cu infracțiunea de comunicare mincinoasă cu bună știință despre actul de terorism (art.281 CP RM) și cu infracțiunea de falsificare a probelor în procesul penal (art.310 alin.(2) CP RM), precum și a declarației mincinoase, concluziei false sau traducerii incorecte (art.312 CP RM) în raport cu infracțiunile de refuz sau eschivare a martorului ori a părții vătămate de a face declarații (art.313 CP RM) și de eschivare a expertului de a face concluzii, a interpretului sau a traducătorului de a face interpretări ori de a face traduceri (art.314 CP RM). Conexitatea infracțiunilor este analizată prin prisma similitudinilor și diferențelor ce le sunt specifice. Acestea se referă la: obiectul juridic; conținutul faptei (acțiunii sau inacțiunii) prejudiciabile; alte semne ale laturii obiective a infracțiunii; tipul componentei de infracțiune în funcție de rezultatul infracțiunii (componentă materială); momentul de consumare a infracțiunii; motivul și scopul infracțiunii.

Cuvinte-cheie: conexitate, declarație, denunț.

DELIMITATION BETWEEN FALSE DENUNCIATIONS, UNTRUTH STATEMENT AND FALSE CONCLUSIONS OR INCORRECT TRANSLATIONS FROM OTHER SIMILAR CRIMES

This article refers to the delimitation between the crime of false denunciation and untruth statement, false conclusions or incorrect translation from other similar crimes. The author analyzes the connection between the crimes of false denunciation (art. 311 CC of RM) and crime of untruth statement, false conclusion and incorrect translation (art. 312 CC of RM), crime of deliberately untruth communication about the terrorist act (art. 281 CC of RM) and the crime of evidence falsification in the criminal proceedings (art. 310, par.(2) CC of RM). Also, the author refers to the connection between the crime of false denunciation and crime of untruth statement, false conclusion and incorrect translation in relation with the crime of refusal or evasion of the witness or injured party of make statement and the crime of evasion of the expert to make conclusions, evasion of interpreter or translator to make interpretation or to translate (art.314 CC of RM).

The connection between crimes is analyzed based on the similarities and the differences among them. These aspects refer to legal object, the act (action or omission), other signs of the objective side, type of *corpus delicti* according to the result of the crime (result crime), moment when the crime is considered consumed, motive and purpose of the crime.

Keywords: similar, statement, denunciation.

În activitatea practică a organelor de drept cu privire la aplicarea legii penale în sensul combaterii denunțării false apar anumite dificultăți legate, în special, de delimitarea acestei fapte de declarația mincinoasă. Situația se complică și prin faptul că în literatura de specialitate nu există o opinie unitară în ce privește perceperea faptelor cuprinse de aceste componente de infracțiune.

Denunțarea falsă și declarația mincinoasă sunt infracțiuni conexe. Această conexitate se exprimă, în primul rând, în obiectul atentatului. În ambele cazuri în calitate de obiect al infracțiunii figurează activitatea corectă, fundamentată prin lege a organelor de drept, orientată spre asigurarea respectării intereselor statului și a drepturilor și intereselor cetățenilor de la atentatele, faptele infracționale. Adeseori, aceste infracțiuni sunt însoțite de afectarea intereselor protejate de lege ale persoanelor fizice. Anumite particularități sunt identificate și în conținutul laturii subiective a acestor fapte socialmente periculoase, în special în cadrul motive-lor comportamentului antisocial. Însă, tot în conținutul laturii subiective depistăm și anumite deosebiri esențiale. Acestea se referă, în mare parte, la scopul comportamentului antisocial.

La delimitarea componentelor de infracțiune vizate o anumită importanță au și semnele ce caracterizează subiectul infracțiunii. Subiect al declarației mincinoase, după cum știm, este persoana citată la organul de urmărire penală sau în instanța de judecată în calitate de martor sau parte vătămată. În situația denunțării false, dimpotrivă, în calitate de subiect figurează persoana ce nu dispune de aceste calități.

Se deosebesc între ele aceste componente de infracțiune și prin conținutul informațiilor false comunicate organelor de urmărire penală și instanței de judecată.

Denunțarea falsă presupune comunicarea către organele de drept a informațiilor cu bună știință false referitoare la comiterea infracțiunilor.

Spre deosebire de denunțarea falsă, conținutul declarației mincinoase înglobează un cerc mai mare de informații. Declarația mincinoasă poate fi legată de denaturarea circumstanțelor și faptelor ce urmează a fi stabilite într-o cauză concretă, inclusiv a datelor despre persoana învinuitului, părții vătămate și despre caracterul relațiilor martorului cu aceste persoane, despre vinovăție, consecințe etc.

Careva deosebiri persistă în formele de materializare, reflectare externă a acestor infracțiuni. Declarația mincinoasă este oferită întotdeauna în cadrul unei cauze penale deja intentate, iar denunțarea falsă referitoare la comiterea unei infracțiuni servește ea însăși drept temei pentru pornirea urmăririi penale.

Din punctul de vedere al teoriei dreptului penal, denunțarea falsă este o infracțiune consumată din momentul comunicării de către persoană a informațiilor false referitoare la comiterea unei infracțiuni către organele corespunzătoare. În același timp, pentru prezența componentei de denunțare falsă nu are careva importanță faptul dacă a fost intentat un proces în baza acestui denunț fals, cât a durat urmărirea penală, când a fost identificat denunțatorul fals – imediat la depunerea denunțului sau după o anumită perioadă de timp etc. Aceste circumstanțe pot fi luate în calcul în cazul aplicării pedepsei în cauza penală. Dar putem oare considera că după depunerea cererii sau a plângerii (verbale sau scrise) la organele de drept acțiunile ulterioare ale persoanei, care continuă să dea declarații mincinoase în procesul audierii în calitate de parte vătămată sau martor la etapa urmăririi penale sau în judecată întru confirmarea și susținerea denunțului fals anterior, constituie o altă infracțiune aparte, de sine stătătoare? Suntem de părere că atare declarații mincinoase nu pot fi examinate ca fiind o infracțiune aparte. După cum menționează, absolut corect, III.C. Рашковская, „...declarația mincinoasă în aceste cazuri se referă la aceleași fapte ca și denunțarea falsă și, respectiv, constituie o continuare logică a aceluiași acțiuni” [8].

Acțiunile persoanei, care a făcut o denunțare cu bună știință falsă către organele de drept corespunzătoare și care continuă pe durata urmăririi penale sau a examinării cauzei penale în instanța de judecată să dea declarații cu bună știință false, urmează a fi examinate și calificate drept o acțiune unică în baza art.311 CP RM.

Denunțarea falsă are, de asemenea, trăsături comune cu infracțiunea de comunicare mincinoasă cu bună știință despre actul de terorism (art.281 CP RM).

Drept varietate a denunțării false urmează a fi examinată comunicarea mincinoasă cu bună știință despre actul de terorism. Asemănările și deosebirile dintre aceste infracțiuni au fost analizate și expuse de către Л.В. Лобанова. Asemănarea de bază se referă la momentul că ambele infracțiuni se exprimă prin informarea, comunicarea falsă cu referire la o faptă socialmente periculoasă.

Deosebirile constau, în primul rând, în obiect (în cazul infracțiunii prevăzute la art.281 CP RM acesta îl constituie „securitatea relațiilor sociale și naționale care vizează securitatea publică, siguranța și liniștea cetățenilor” [1]). În al doilea rând, deosebirea ține și de destinatarul comunicării: comunicarea cu bună știință mincinoasă despre actul de terorism poate fi expediată nu doar organelor statale, dar poate fi adresată și anumitor persoane particulare.

Încă o delimitare ține de latura obiectivă: comunicarea mincinoasă cu bună știință despre actul de terorism se exprimă în prezentarea informațiilor nu despre orice infracțiune (ca în situația denunțării false), ci anume cu referire la fapta care încă nu a avut loc și care este susceptibilă să afecteze, să destabilizeze situația, siguranța și liniștea cetățenilor prin metode prevăzute de articolul respectiv al legii penale [7], în situația noastră – de art.281 CP RM.

Urmează să delimităm și careva alte deosebiri. Asupra uneia din ele a atras atenția autorul rus В.С. Комиссаров: „Dat fiind că un semn obligatoriu al infracțiunii de terorism îl constituie scopul special (afectarea securității publice și a ordinii publice, înspăimântarea populației sau influențarea asupra luării de decizie de către organele puterii de stat), acest semn urmează să se reflecte și în cazul infracțiunii de pseudoterorism. De aceea, dacă în comunicare se vorbește despre careva alte scopuri (distrugerea bunurilor, răzbunare etc.), cele comise nu întrunesc elementele constitutive ale infracțiunii de comunicare mincinoasă cu bună știință despre actul de terorism și, respectiv, aceste acțiuni urmează a fi calificate altfel, în special în anumite condiții, în calitate de denunțare falsă [6].

Deosebirea se mai poate reflecta și sub aspectul că răspunderea penală în baza art.281 CP RM este posibilă doar în situația comunicării mincinoase cu bună știință despre actul de terorism în curs de pregătire. De

aceea, în cazul în care parvine o comunicare despre un act de terorism ca fiind deja săvârșit, „acțiunile celui vinovat urmează a fi calificate drept denunțare falsă [8, p.47].

Denunțarea falsă poate avea conexiune și cu falsificarea probelor în procesul penal (art.310 alin.(2) CP RM), în special atunci când denunțării false îi este specifică crearea artificială a probelor acuzatoare (art.311 alin.(2) lit.c) CP RM). Totodată, între aceste componente de infracțiune există o deosebire esențială ce ține de componența falsificării: la art.310 alin.(2) CP RM se prevede în mod expres că în situația dată avem de a face cu un subiect special (persoana care efectuează urmărirea penală, procurorul sau apărătorul), în timp ce în calitate de subiect al denunțării false poate figura orice persoană.

Mai mult decât atât, denunțarea falsă este realizată în scopul de a învinui o persoană nevinovată, în timp ce falsificarea poate urmări, pe lângă învinuirea unei persoane nevinovate, și careva alte scopuri absolut inverse, precum achitarea persoanei. Falsificarea probelor mai poate fi realizată și sub influența anumitor imbolduri (de exemplu, din dorința de a se plasa pe o altă treaptă în ierarhia socială sau profesională).

În practica judiciară sunt frecvente dificultățile în a delimita declarația mincinoasă, concluzia falsă sau traducerea incorectă (art.312 CP RM) – pe de o parte, de refuzul sau eschivarea martorului ori a părții vătămate de a face declarații (art.313 CP RM) și de eschivarea expertului de a face concluzii, a interpretului sau a traducătorului de a face interpretări ori de a face traduceri (art.314 CP RM) – pe de altă parte.

Aceste infracțiuni au un șir de trăsături comune; în special, ele atentează asupra unuia și aceluiași obiect juridic special – activitatea corectă a organelor de drept. Tot ele sunt comise de către subiecți speciali. În calitate de subiecți ai acestor infracțiuni pot figura doar persoanele asupra cărora legea plasează anumite obligațiuni specifice: martorul, partea vătămată, expertul, traducătorul și interpretul.

Anumite trăsături asemănătoare sunt prezente și în caracteristica laturii subiective a acestor componente: aceste infracțiuni sunt comise cu intenție, mai precis – sub forma celei directe.

Din punctul de vedere al laturii obiective, prezentarea declarației mincinoase se exprimă în comunicarea către organele de urmărire penală sau către instanța de judecată a informațiilor false cu referire la faptele și circumstanțele care urmează a fi stabilite într-o cauză penală concretă, precum și în trecerea acestor informații sub tăcere. Spre deosebire de declarația mincinoasă, art.313 CP RM stabilește răspunderea pentru refuzul sau eschivarea martorului ori a părții vătămate de a face declarații. Refuzul martorului sau a părții vătămate de a face declarații se exprimă, de obicei, în cererea martorului sau a părții vătămate în care își expune refuzul de a oferi declarațiile solicitate. Acest refuz poate fi exprimat atât în formă verbală, cât și în formă scrisă.

Este puțin probabil că am putea fi de acord cu afirmația autorilor И.С. Власов și И.М. Тяжкова, conform căreia „refuzul sau eschivarea vor fi prezente și atunci când martorul, fiind chemat la organul de urmărire penală sau în instanța de judecată, din nedorința de a da depoziții, declară că el nu cunoaște nimic” [3]. În cazul în care martorul sau partea vătămată, dispunând de anumite informații ce au importanță pentru stabilirea adevărului într-o cauză concretă, declară, în cadrul audierii, că nu cunosc nimic, urmează să recunoaștem că persoana respectivă oferă declarații mincinoase, deoarece ea răspunde incorect la întrebări, adică cu bună știință denaturează informațiile. Componența declarației mincinoase se evidențiază anume prin faptul că martorul sau partea vătămată comunică anumite informații care nu corespund realității.

Răspunderea pentru refuzul de a face declarații survine doar atunci când martorul și partea vătămată cunoșteau despre faptele și circumstanțele ce urmau a fi stabilite într-o cauză concretă, adică care constituie obiectul probatoriului (art.96 CPP RM).

Nu va exista această componență de infracțiune în comportamentul martorului și al părții vătămate care refuză să răspundă la întrebările ce nu au atribuție la cauza penală aflată în proces de cercetare sau examinare.

În literatura de specialitate se menționează că, din punctul de vedere al laturii obiective, refuzul sau eschivarea martorului ori a părții vătămate de a face declarații se exprimă în încălcarea de către ei a obligațiunii stabilite de lege de a se prezenta la chemarea organului de urmărire penală sau a instanței de judecată pentru darea de declarații [10; 5].

Delimitarea declarației mincinoase a martorului sau a părții vătămate de refuzul sau eschivarea martorului ori a părții vătămate de a face declarații urmează a fi realizată, în principal, în baza semnelor ce caracterizează latura obiectivă a acestor componente de infracțiune. Totodată, în procesul de delimitare a acestor infracțiuni un rol decisiv au următoarele semne:

a) refuzul sau eschivarea martorului ori a părții vătămate de a face declarații se exprimă, în principal, în încălcarea de către martor sau partea vătămată a obligațiunii de a se prezenta la chemarea organelor de drept;

b) refuzul sau eschivarea martorului ori a părții vătămate de a face declarații este legat de declarația martorului sau a părții vătămate asupra faptului că nu vor oferi depozițiile solicitate de la ei;

c) declarația mincinoasă presupune comunicarea către organele de urmărire penală sau instanța de judecată a informațiilor vădit false asupra faptelor și circumstanțelor ce urmează a fi stabilite într-o cauză concretă, precum și tănuirea faptelor și circumstanțelor ce au o importanță esențială pentru cauză.

Declarația mincinoasă are multe semne comune și cu denunțarea falsă. Ele atentează, în general, la unul și același obiect juridic special și țin de comunicarea informațiilor cu bună știință false. Tot ele sunt comise cu „bună știință”, adică intenționat. În același timp, între ele pot fi depistate și deosebiri esențiale. Foarte minuțios, fundamental și argumentat a fost expusă această chestiune de către savanții ruși В.А. Блинников și В.С. Устинов. Ei menționează că în art.306 din Codul penal al Federației Ruse (corespondent cu art.311 CP RM) se vorbește despre denunțarea falsă cu privire la comiterea infracțiunii. Respectiv, denunțarea falsă este posibilă doar în cadrul procesului penal, în timp ce declarația mincinoasă poate fi întâlnită în orice cauză, atât penală, cât și civilă.

În continuare, denunțarea falsă conține doar informații de un caracter acuzator, iar declarațiile mincinoase pot fi atât de acuzare, cât și de achitare.

Importanță în sensul delimitării acestor infracțiuni au și condițiile procesuale. Declarațiile sunt date doar după pornirea procesului penal, iar actul de denunțare este realizat, de obicei, până la pornirea unui proces penal (adeseori servind drept temei pentru inițierea acestuia). Este posibilă denunțarea și după pornirea procesului penal, însă în acest caz apare întrebarea asupra faptului dacă persoana s-a prezentat din propria inițiativă la organul de drept sau a fost citată spre a fi audiată, interogată. În primul caz, informația falsă urmează a fi calificată în baza art.311 CP RM, iar în cel de-al doilea – în calitate de declarații mincinoase, în conformitate cu art.312 CP RM.

Excepția de la această regulă generală cuprinde situația în care persoana s-a prezentat din propria inițiativă pentru a comunica informații cu un caracter de achitare, aceasta deoarece atare informații nu pot fi considerate drept denunțare; răspunderea în situația dată va surveni pentru declarația mincinoasă.

O anumită importanță are și conținutul informațiilor. În cazul denunțării false acestea sunt, în mod obligatoriu, informațiile care se referă la elementele componente de infracțiune (simple sau calificate), adică cele care au importanță pentru calificarea faptei, iar declarațiile mincinoase se pot referi la alte fapte, care pot influența asupra individualizării răspunderii și pedepsei penale (de exemplu, datele ce caracterizează persoana învinutului, starea lui familială etc.).

Dacă e să reieșim din faptul că denunțarea falsă poate fi adresată nu doar organelor de drept, apoi apare încă un criteriu de delimitare a acestor infracțiuni, sub aspectul că drept declarații mincinoase pot fi considerate doar acele informații care sunt comunicate în cadrul efectuării acțiunilor de urmărire penală sau în judecată [2].

Încă o deosebire dintre aceste componente de infracțiune: subiectul denunțării false este mult mai larg – în această calitate poate figura orice persoană (inclusiv învinutul), în timp ce în cazul infracțiunii prevăzute la art.312 CP RM subiectul este unul special – martorul, partea vătămată, expertul, specialistul, traducătorul și interpretul.

În practica organelor judiciare apar anumite întrebări legate de delimitarea instigării la darea declarațiilor mincinoase de constrângerea de a face declarații mincinoase, concluzii false sau traduceri incorecte ori de a se eschiva de la aceste obligații. Instigator, conform art.42 alin.(4) CP RM, se consideră persoana care, prin orice metode, determină o altă persoană să comită o infracțiune. Periculozitatea socială a instigatorului constă, în esență, în faptul că el este inițiatorul săvârșirii infracțiunii, și anume: el „aprinde” dorința și stimulează hotărârea unei alte persoane de a comite o anumită infracțiune. Anume în influențarea sa asupra voinței autorului și în stimularea hotărârii acestuia de a comite infracțiunea și se reflectă legătura causală dintre acțiunile instigatorului și săvârșirea infracțiunii de către autor [4].

Subiect al actului de instigare poate fi persoana fizică, responsabilă, care a atins vârsta de 16 ani. Bănuitul sau învinutul nu pot figura, în cadrul propriei cauze, în calitate de subiect al declarației mincinoase, deoarece acțiunile de un așa caracter sunt considerate ca fiind un mijloc de apărare de la învinuirea care le este înaintată. Însă, în viziunea noastră, nu este exclusă situația când însuși învinutul figurează în calitate de instigator al unei anumite persoane provocând-o să dea declarații mincinoase. Și dacă învinutul nu poartă răspundere penală pentru darea de declarații mincinoase, apoi pentru instigarea unei alte persoane la prezentarea, cu bună știință, a declarației mincinoase el urmează a fi supus răspunderii penale în baza regulilor generale referitoare la coparticipare în săvârșirea infracțiunii.

Delimitarea instigării la darea declarației mincinoase, concluziei false sau a traducerii incorecte de constrângerea de a face declarații mincinoase, concluzii false sau traduceri incorecte ori de a se eschiva de la aceste obligații urmează a fi realizată în baza laturii obiective a acestor componente de infracțiune.

Concluzii

1. În primul rând ținem să evidențiem faptul că denunțarea falsă (art.311 CP RM) are trăsături comune cu infracțiunea de comunicare mincinoasă cu bună știință despre actul de terorism (art.281 CP RM) și cu falsificarea probelor în procesul penal (art.310 alin.(2) CP RM).

Asemănarea de bază dintre denunțarea falsă și comunicarea mincinoasă cu bună știință despre actul de terorism se referă la momentul că ambele infracțiuni se exprimă prin informarea, comunicarea falsă cu referire la o faptă socialmente periculoasă.

Deosebirea constau în obiectul juridic al infracțiunii: în cazul celei prevăzute la art.281 CP RM acesta îl constituie „securitatea relațiilor sociale și naționale care vizează securitatea publică, siguranța și liniștea cetățenilor”, iar în cazul celei prevăzute la art.311 CP RM acesta înglobează „relațiile sociale cu privire la autenticitatea informației referitoare la învinuirea unei persoane de săvârșirea unei fapte infracționale”.

În al doilea rând, deosebirea ține și de destinatarul comunicării: comunicarea mincinoasă cu bună știință despre actul de terorism poate fi expediată nu doar organelor statale, dar poate fi adresată și anumitor persoane particulare.

Încă o delimitare ține de latura obiectivă: comunicarea cu bună știință mincinoasă despre actul de terorism se exprimă în prezentarea informațiilor nu despre orice infracțiune (ca în cazul denunțării false), ci anume cu referire la fapta care încă nu a avut loc și care este susceptibilă să afecteze, să destabilizeze situația, siguranța și liniștea cetățenilor prin metode prevăzute de art.281 CP RM.

2. Denunțarea falsă poate avea tangențe și cu falsificarea probelor în procesul penal (art.310 alin.(2) CP RM), în special atunci când denunțării false îi este specifică crearea artificială a probelor acuzatoare (art.311 alin.(2) lit.c) CP RM. Totodată, între aceste componente de infracțiune există o deosebire esențială ce ține de componența falsificării – la art.310 alin.(2) CP RM se prevede în mod expres că în situația dată avem de a face cu un subiect special (persoana care efectuează urmărirea penală, procurorul sau apărătorul), în timp ce în calitate de subiect al denunțării false poate figura orice persoană.

3. Declarația mincinoasă are multe semne comune cu denunțarea falsă. Ele atentează, în general, la unul și același obiect juridic special și țin de comunicarea informațiilor cu bună știință false. Tot ele sunt comise cu „bună știință”, adică intenționat.

În același timp, între ele pot fi depistate și deosebiri esențiale. În acest sens, denunțarea falsă este posibilă doar în cadrul procesului penal, în timp ce declarația mincinoasă poate fi întâlnită în orice cauză, atât penală, cât și civilă. În plus, denunțarea falsă conține doar informații de un caracter acuzator, iar declarațiile mincinoase pot fi atât de acuzare, cât și de achitare.

Bibliografie:

1. BARBĂNEAGRĂ, A., ALECU, Gh., BERLIBA, V. și al. *Codul penal al Republicii Moldova. Comentariu*. Chișinău: Centrul de Drept al Avocaților, 2009. 860 p.
2. ВЛАСОВ И.С. Об объекте преступлений против правосудия. В: *Ученые записки Всесоюзного научно-исследовательского института советского законодательства*. Выпуск 18. Москва, 1964, с.96-99.
3. ГАЛАХОВА, А.В. *Преступления против правосудия*. Москва, 2003, с.150.
4. КОКШАРОВ, С., ГОРЕЛИК, А. Субъект лжесвидетельства и недоносительства В: *Советская юстиция*, 1979, № 17, с.10-11.
5. КОНОВАЛОВА, В.Е. *Правовая психология*. Харьков: Основа, 1997. 198 с.
6. КОСЯКОВА, Н.С. Лжесвидетельство. В: *Государство и Право*, 2001, № 4, с.66-74.
7. ЛОБАНОВА, Л.В. *Преступления против правосудия: проблемы классификации посягательств, регламентации и дифференциации ответственности*: Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Казань, 2000. 48 с.
8. ПЕРЛОВ, И.Д. *Судебное следствие в советском уголовном процессе*. Москва: Госюриздат, 1958. 202 с.
9. РЫЖАКОВ, А.П. *Уголовный процесс: Учебник для вузов*. Москва: НОРМА, 2004. 567 с.
10. ХАН-МАГОМЕДОВ, Д.О. Ответственность за заведомо ложный донос. В: *Советская Юстиция*, 1964, № 4, с.18-21.

Prezentat la 29.05.2015